

Evaluatie pilots jeugdhulp & voortgezet onderwijs regio Lekstroom – schooljaar 2013 – 2014

(met indicatievrije/hulp op maat jeugdzorg trajecten)

Albert Veuger – projectleider pilots regio Lekstroom
In opdracht van gemeenten in regio Lekstroom
September 2014

StadeAdvies

Kwaliteit van samenleven

Inhoud

1.	Inleiding	4
2.	Ontwikkelingen, ervaringen en opbrengsten pilot schooljaar 2013 - 2014	6
2.1	Inleiding	6
2.2	Gemeenten.....	6
2.3	Samenwerkingsverband en de scholen voor voortgezet onderwijs in Lekstroom	7
2.4	Schoolmaatschappelijk werk / Centra voor Jeugd & Gezin	13
2.5	Indicatievrij jeugdzorg – uitgevoerd door jeugdzorgaanbieder Timon	14
2.6	Bureau Jeugdzorg/SAVE	14
2.7	Overige betrokkenen.....	15
2.8	Uitbreiding pilots naar overige scholen voor voortgezet onderwijs in de regio.....	16
3.	Conclusies.....	17
3.1	Experimenteren, leren en ervaringen opdoen.....	17
3.2	Verbeteren zorgstructuur in de school	17
3.3	Komen tot integrale zorg uitvoerings-/actieteams op de scholen	17
3.4	Zorgroutes versnellen en verkorten	18
3.5	Zorgmeldingen	18
3.6	Inzetten indicatievrije/hulp op maat trajecten.....	18
3.7	Voorkomen dat jeugdigen/gezinnen in zwaardere zorg terecht komen.....	18
3.8	Terugkoppeling en voorkomen van dubbele intakes	18
3.9	Eigen kracht van jeugdige, gezin en omgeving beter benutten	18
3.10	Realiseren van het principe van 1 gezin 1 plan 1 coördinatie/regie	19
3.11	Beoordelen, uitvoeren en verwijzen van casuïstiek	19
3.12	Registratie(systemen)	19
3.13	School en woonplaats van leerling is vaak niet hetzelfde (financiering).....	19
3.14	Preventieve activiteiten	19
3.15	Samenwerking onderwijs – gemeenten rondom jeugdzorg.....	20
4.	Aanbevelingen.....	21
4.1	Pilots jeugdzorg omzetten naar een structurele aanpak van jeugdhulp op school.....	21
4.2	‘Voldoende’ capaciteit jeugdhulp beschikbaar voor de school	21
4.3	Meer capaciteit uit 2 ^e lijns jeugdzorg inzetten in basisstructuur op school	21
4.4	Jeugdhulp op school verbinden met lokale toegang en lokale jeugd- /sociale teams.....	21
4.5	Continu doorontwikkelen, leren en ervaringen opdoen	22
4.6	Gegevens over zorggebruik leerlingen per school.....	22

4.7	Financiering basisstructuur op school rond jeugdhulp.....	22
4.8	Samenwerking onderwijs – gemeenten rondom jeugdhulp door ontwikkelen.....	23
4.9	Gemeenten jaarlijks in gesprek met de scholen voor voortgezet onderwijs.....	23
4.10	Regionale aanpak leerplicht.....	23
4.11	Jeugd GGZ (beter) verbinden met het onderwijs.....	24
4.12	Ondersteuning werkzaamheden op terrein van onderwijs en jeugdzorg in 2015.....	24
BIJLAGEN:.....		25
Bijlage 1: Overzicht betrokken personen bij de pilots		25
Bijlage 2: Kwantitatieve gegevens over leerlingen Regio Lekstroom		27
Bijlage 3: Overzicht knelpunten en wensen van scholen over jeugdzorg (2013).....		31
Bijlage 4: Beschikbare en/of gebruikte en overige relevante documenten		33
Bijlage 5: Presentaties, uitwisseling en overige communicatie activiteiten o.a.:.....		34

1. Inleiding

De gemeenten in de regio Lekstroom hebben samen met het samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Zuid-Utrecht in 2013 besloten om te gaan experimenteren met jeugdzorg gekoppeld aan de zorgstructuur van de school. Op 5 scholen voor voortgezet onderwijs (1 per gemeente) is schooljaar 2013 – 2014 gestart met pilots waarbij gewerkt kan worden met indicatiearme jeugdzorg trajecten.

Doel en opbrengsten pilots

Via de pilots willen de gemeenten en het onderwijs experimenteren, leren en ervaringen opdoen om zo goed mogelijk de jeugdzorg te laten aansluiten op het onderwijs om enerzijds veel voorkomende, alledaagse problemen rondom opgroeiende snel te doorgronden en op te lossen en anderzijds adequaat te reageren op ernstiger problematiek. De opbrengsten en ervaringen worden gebruikt om de nieuwe gemeentelijke taken (per 2015) ten aanzien van jeugdzorg vorm te geven. Daarnaast vormen de pilots een eerste concrete stap in de samenwerking tussen gemeenten en Passend Onderwijs.

Uitgangspunten voor de pilots

De inhoud van de pilots kan per gemeente/school verschillen, maar een aantal punten dient in alle pilots aandacht te krijgen namelijk:

- Hoe kan de zorgstructuur in de school verbeterd worden?
- Op welke wijze kan eigen kracht van jeugdigen, gezin en omgeving worden benut?
- Hoe kan men zorgroutes versnellen en verkorten?
- Hoe realiseert men het principe van 1 gezin 1 plan 1 coördinatie?
- Hoe wordt voorkomen dat jeugdigen/gezinnen in zwaardere zorg terecht komen?
- Hoe realiseert men dat er *met* in plaats van *over* de jeugdige/gezin wordt gesproken?
- Hoe kan men vanuit de pilot een indicatiearm traject inzetten (wie mag beoordelen of iemand in aanmerking komt voor een dergelijk traject)?
- Hoe kan de expertise van gespecialiseerde zorg ingebracht worden in het lokale veld?
- Hoe kan verwijzing naar gespecialiseerde zorg voorkomen worden?

Opdracht, rol en uitgevoerde werkzaamheden van de projectleider

De gemeenten hebben Albert Veuger van Stade Advies gevraagd als projectleider, om de pilots met scholen voor voortgezet onderwijs en andere partners vorm te geven, te coördineren en te monitoren.

Concreet is de rol van de projectleider:

- in samenwerking met de betrokken partijen (gemeenten, onderwijs, CJG's, jeugdzorgaanbieders, BJZ) de doelstellingen en inrichting van de pilots nader uitwerken en vastleggen in een projectplan;
- verantwoordelijk voor de fasering en projectbeschrijving;
- plannen, verdelen en bewaken van de noodzakelijke activiteiten;
- waar nodig besluitvorming hierop (laten) organiseren;
- volgens de te maken afspraken de pilots (laten) monitoren, ondersteunen en knelpunten signaleren en adresseren;
- rapporteren aan de opdrachtgever;
- tussenevaluatie en advies voor vervolg formuleren.

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pilots ligt bij de scholen voor voortgezet onderwijs en de betrokken organisaties.

Uitgevoerde werkzaamheden op hoofdlijnen door projectleider (mei 2013 tot met zomer 2014)

in samenwerking met de betrokken partijen (gemeenten, samenwerkingsverband, scholen voor voortgezet onderwijs, centra voor jeugd en gezin (CJG's), jeugdzorgaanbieder Timon, Bureau Jeugdzorg, provincie) zijn de doelstellingen en de inrichting van de pilots nader uitgewerkt.

Grofweg zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- per school startgesprekken om knelpunten en wensen op te halen;
- realiseren van een projectplan per school met betrokkenen;
- vormgeven teams per school en verzorgen startbijeenkomst;
- voortgangsgesprekken met betrokken organisaties;
- gesprekken met de CJG coördinatoren, gemeenten, schoolmaatschappelijk werkers;
- verzorgen presentaties beleidsmedewerkers, samenwerkingsverbanden, zorgcoördinatoren, OOGO, etc;
- verzorgen van inhoudelijke bijeenkomsten met betrokken uitvoerders in de pilot (op diverse wijzen);
- uitwisseling met vergelijkbare pilots onderwijs – jeugdzorg;
- tussenevaluatie per schoolteam voorjaar 2013;
- evaluatiegesprek met elke school juni/juli 2014 over eerste jaar pilot;
- continu aanspreekpunt zijn en vele gesprekken rondom vragen/problemen/belemmeringen;
- verzorgen uitbreiding pilots naar 7 andere scholen voor voortgezet onderwijs (mei – augustus);
- deelname aan een onderzoek (effectenarena) naar de pilots van Verwey Jonker (klaar oktober 2014);
- rapporteren aan de opdrachtgever (o.a. deze rapportage);
- maken evaluatie en advies voor vervolg formuleren.

(Voor overzicht betrokken verantwoordelijken en uitvoerders bij pilot zie bijlage 1.)

Opbouw rapportage

Met deze rapportage willen we inzicht geven in wat de pilots tot nu toe hebben opgeleverd. In hoofdstuk 2 wordt aangegeven per betrokken partij wat de belangrijkste ontwikkelingen, ervaringen en opbrengsten zijn. Soms wordt ook nog iets over de context aangegeven, met name bij het onderwijs. In hoofdstuk 3 worden de conclusies getrokken ten aanzien van de vooraf gestelde doelen en uitgangspunten. In hoofdstuk 4 worden aanbevelingen gedaan, met name voor de opdrachtgever. Tot slot treft men een aantal bijlagen met achtergrondinformatie.

Deze rapportage is tot stand gekomen op basis van door het jaar verzamelde informatie uit gesprekken, bijeenkomsten, evaluaties, etc. De rapportage, inclusief de conclusies en aanbevelingen, is aan diverse betrokkenen voorgelegd, maar de conclusies en aanbevelingen zijn voor rekening van de projectleider.

2. Ontwikkelingen, ervaringen en opbrengsten pilot schooljaar 2013 - 2014

2.1 Inleiding

Voor het weergeven van de ontwikkelingen, ervaringen en opbrengsten van de pilot is gekozen om dit te illustreren via de betrokken partijen/actoren. Soms wordt ervoor gekozen om wat meer achtergrondinformatie te schetsen om de pilot beter in z'n context te plaatsen. Zeker omdat iedere partij/actor een ander perspectief heeft en niet van alle ontwikkelingen even goed op de hoogte is. Met name het onderdeel onderwijs is uitgebreider beschreven omdat dit terrein een specifieke plek inneemt in de pilot. We beginnen met de gemeenten, want zij zijn de opdrachtgever van de projectleider en zij hebben ervoor gekozen middelen te besteden aan deze pilot.

2.2 Gemeenten

De gemeenten in de regio Lekstroom (Houten, Nieuwegein, IJsselstein, Lopik en Vianen) werken regionaal samen bij de voorbereiding van de transitie en transformatie van de jeugdzorg (per 2015 zijn de gemeenten bestuurlijk, financieel en inhoudelijk verantwoordelijk voor de gehele jeugdzorg).

In 2013 hebben de gemeenten gezamenlijk besloten in 2013 te starten met diverse pilots waarbij met name veel aandacht is voor de verbinding met het onderwijs en waar geëxperimenteerd kon worden met indicatievrije/arme trajecten vanuit de jeugdzorg (met provinciale middelen) op scholen. De opbrengsten van de pilots moeten een plek krijgen in het toekomstig jeugdbeleid.

Naast deze pilots zijn de gemeenten het afgelopen jaar zeer druk met de voorbereidingen van de transitie jeugdzorg. Najaar 2013 is een Transitiearrangement Jeugdzorg opgesteld tussen gemeenten en jeugdzorgaanbieders, waarin afspraken zijn gemaakt over o.a. de continuïteit van zorg voor bestaande cliënten bij de overgang van taken per 2015.

Gezamenlijk hebben de gemeenten in de regio eind 2013 het 'Regionaal Beleidsplan 2014 – 2018 Zorg voor Jeugd' opgesteld. Dit plan heeft veelal per gemeente een lokale vertaling gekregen en is vastgesteld in de gemeenteraad. Het regio beleidsplan 2014 – 2018 is ook besproken met het onderwijs in het zogenaamde Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO). Gemeenten zijn in 2014 vooral bezig met het vormgeven van de lokale (integrale) toegang, en de vormgeving en realisatie van de sociale teams en de verdere voorbereiding van de transitie jeugdzorg, denk hierbij aan inkoop van zorg voor 2015, regionale afspraken maken over jeugdbescherming en vele andere zaken.

Gezamenlijke visie onderwijs en de gemeenten in de regio Lekstroom

De gemeenten en het onderwijs hebben een gezamenlijke visie ontwikkeld waarbij integraal werken centraal staat. Het gaat daarbij om het bieden van een sluitend aanbod aan ondersteuning door een vroegtijdige, zo licht mogelijke, integrale en afgestemde hulp in te zetten voor jeugdigen, hun ouders en gezinnen.

Deze visie wordt bereikt door:

- vroegtijdig ondersteunen van de eigen kracht van jeugdigen en ouders (in plaats van overnemen);
- kijken naar mogelijkheden, kansen en oplossingen (in plaats van problemen en beperkingen);
- importeren van ondersteuning (in plaats van verwijzen en exporteren van kind/gezin met een probleem);
- integraal beoordelen van meervoudige ondersteuningsbehoeften, dicht bij de signaleringsplaats (in plaats van aparte, verre indicatiecommissies);
- vaststellen van ondersteuningsbehoeften samen met jongeren, ouders en opvoedprofessionals (één kind, één gezin, één plan, één regisseur);
- het snel en nabij bieden van passende ondersteuning (in plaats van slagboomdiagnostiek);
- ondersteuningsbehoeften van kind/ouders zijn leidend (in plaats van hulpaanbod en instellingsbelangen).

Met deze integrale benadering zijn de betrokken partijen beter in staat om bij de analyse van problemen sterker de drie leefwerelden van jeugdigen te betrekken. Het gaat dan om de samenhang tussen onderwijs, gezin en vrije tijd. Onderdeel van de visie is dat een bundeling van expertise noodzakelijk is en samenwerking is vereist omdat de afzonderlijke disciplines het niet alleen kunnen. De problemen van jeugdigen zijn vaak zo complex en ingewikkeld dat een meervoudige en integrale benadering noodzakelijk is. Tegelijkertijd hebben we ook een verregaande specialisatie en differentiatie gezien binnen de jeugdhulp met de daaraan gekoppelde functionarissen. Het is daarom steeds moeilijker om een transparant overzicht te krijgen van het totale aanbod.

Vandaar dat samenhang en afstemming belangrijke sleutelbegrippen zijn geworden in het proces van de transitie binnen de jeugdzorg, die uiteindelijk leiden naar één laagdrempelige toegangspoort.

Het onderwijs wordt gezien als de vind- en werkplaats van jeugdigen die extra ondersteuning nodig hebben maar ook als de plek om aan de oplossing te werken. Streven is dat de samenwerking met instellingen voor jeugdhulp een structureel onderdeel gaat worden van de schoolorganisatie. Hierbij gaat de ondersteuning door het sociaal team een essentiële rol spelen. Het sociaal team is een team van professionals met een verschillende deskundigheid, afkomstig van verschillende instellingen op het gebied van welzijn en zorg.

Het sociaal team levert basishulp. Dat betekent dat ze beschikt over pedagogische en sociaal-maatschappelijke expertise en basiskennis heeft over psychiatrie en kinderen met een beperking. Het team is actiegericht en versterkt de zelfredzaamheid van opvoeders: het geeft advies hoe het gezin zelf het probleem kan aanpakken en het biedt zo nodig praktische ondersteuning vanuit de vereiste deskundigheid zoals opvoedhulp, talentcoaching, hulp bij jeugdoverlast, maar ook intensieve jeugdhulp. Voor het sociaal team is het schoolmaatschappelijk werk de vooruitgeschoven post op de scholen. Hierbij dient opgemerkt te worden dat elke gemeente uiteindelijk zelf de naamgeving, samenstelling en het functioneren van het team bepaalt.

De pilots jeugdhulp op de scholen moeten inzichten opleveren over op welke wijze de jeugdhulp moet worden verbonden met de scholen en of deze al dan niet een onderdeel moeten uitmaken van de sociale teams. De projectleider van de pilots is in de verschillende gemeenten regelmatig betrokken om input te leveren voor de inrichting van de lokale basisstructuur voor jeugdhulp.

Aantal jeugdigen, gebruik jeugdzorg

Totaal aantal jeugdigen/leerlingen voortgezet onderwijs woonachtig in deze vijf gemeenten is bijna 11.000 en dat is zo'n 28% van het totaal aantal jeugdigen tot 18 jaar. Gemeenten hebben op dit moment geen goede gegevens over het aantal jeugdigen in deze leeftijdsgroep dat gebruik maakt van jeugdzorg en welk aandeel van het jeugdzorgbudget gebruikt wordt.

2.3 Samenwerkingsverband en de scholen voor voortgezet onderwijs in Lekstroom

Het werkgebied van de 5 gemeenten in de regio Lekstroom valt geheel samen met het werkgebied van samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Zuid Utrecht. Het samenwerkingsverband telt 12 scholen voor voortgezet onderwijs in de regio, die vallen onder 8 schoolbesturen. De schoolbesturen vormen het bevoegd gezag voor het samenwerkingsverband (voor uitgebreide kwantitatieve gegevens over aantallen leerlingen per school, etc. zie bijlage 2).

In totaal zitten er 10.220 leerlingen op scholen van het samenwerkingsverband (er wonen 10.847 leerplichtige jongeren in de regio Lekstroom). De grootte van de scholen verschilt zeer. De kleinste school De Baanbreker, een school voor praktijkonderwijs, telt 195 leerlingen en de grootste school, het Cals College in Nieuwegein, telt bijna 1900 leerlingen. Met name de scholen met VMBO afdelingen, met leerwegondersteunend onderwijs, zijn over het algemeen kleiner in omvang, maar hebben relatief meer zorgleerlingen. Aan de pilots hebben met name de kleinere scholen met veel zorgleerlingen deelgenomen.

Meer kwantitatieve gegevens over leerlingen van het samenwerkingsverband (teldatum 1-10-2012):

Aantal leerlingen VMBO (niveau 3/4)	2.028 = 19,84% (landelijk 21,31%)
Aantal leerlingen in het Leerweg Ondersteunend Onderwijs	1.091 = 10,82% (landelijk 10,13%)
Aantal leerlingen in het praktijk onderwijs	196 = 1,93% (landelijk 2,85%)
Aantal leerlingen VSO (201 leerlingen cluster 4)	349 = 3,46% (landelijk 3,50%)
Aantal leerlingen met rugzakken en/of ambulante begeleiding	158 = 1,56% (landelijk 2,08%)
Aantal leerlingen op reboundvoorziening Doorstart 2013 – 2014	37
Totaal aantal leerlingen met indicatie	1.888 = 17,4% (landelijk 18,1)

(Voor meer uitgebreide kwantitatieve gegevens zie bijlage 2.)

Passend Onderwijs en het Ondersteuningsplan 2014 – 2016

Schooljaar 2014 – 2015 treedt het Passend Onderwijs in werking. Afgelopen jaren is het samenwerkingsverband met de scholen bezig geweest met de voorbereiding. De opbrengst van dit proces is opgenomen in het Ondersteuningsplan 2014 – 2016. Dit plan is april 2014 besproken in het OOGO met de wethouders van de 5 gemeenten. (Tijdens dit OOGO is ook een presentatie verzorgd over de stand van zaken rondom deze pilot.) In dit ondersteuningsplan staat o.a. hoe vorm gegeven wordt aan de zorgplicht, hoe de toeleiding naar extra ondersteuning is georganiseerd, wat de rol van ouders is bij het passend onderwijs. Eveneens is duidelijk aangegeven dat het onderwijs intensief wil samenwerken met de gemeenten, die vanaf 2015 verantwoordelijk zijn voor de gehele jeugdzorg. Het onderwijs en de gemeenten hebben immers met dezelfde leerlingen/jeugdigen te maken.

Samenwerking onderwijs en gemeenten

In 2010 met de ontwikkeling van de Centra voor Jeugd & Gezin is er al een impuls gegeven aan de samenwerking tussen het onderwijs en gemeenten. In die tijd zijn er al eerste afspraken gemaakt tussen de zorgcoördinatoren van de scholen en de coördinatoren van de CJG's. In 2011 hebben schoolbestuurders en wethouders al een overleg gehad, waarin de eerste contouren voor een agenda voor de samenwerking tussen gemeenten en onderwijs zijn opgesteld. In die tijd zijn gemeenten (meer) gaan investeren in schoolmaatschappelijk werk. In 2012 is een conferentie geweest met gemeenten, CJG's en scholen waarin knelpunten rondom jeugdzorg zijn geïnventariseerd en waarin is aangegeven dat men graag zou willen experimenteren met jeugdzorgtrajecten gekoppeld aan het onderwijs. Voorjaar 2013 heeft dit geleid tot het plan om te starten met de pilot indicatievrije trajecten jeugdzorg op 5 scholen voor voortgezet onderwijs.

Doel van de pilots

Via pilots willen de gemeenten en het onderwijs experimenteren, leren en ervaringen opdoen om zo goed mogelijk de jeugdzorg te laten aansluiten op het onderwijs om enerzijds veel voorkomende, alledaagse problemen rondom opgroeien snel te doorgronden en op te lossen en anderzijds adequaat te reageren op ernstiger problematiek. De opbrengsten en ervaringen worden gebruikt om de nieuwe gemeentelijke taken (per 2015) ten aanzien van de jeugdzorg vorm te geven. Daarnaast vormen de pilots een eerste concrete stap in de samenwerking tussen gemeenten en Passend Onderwijs.

Inhoud van de pilots

De inhoud van de pilots kan per gemeente/school verschillen, maar een aantal punten dienen in alle pilots aandacht te krijgen namelijk:

- hoe kan de ondersteuningsstructuur in de school verbeterd worden;
- op welke wijze kan eigen kracht van een jeugdige, gezin en omgeving worden benut;
- hoe kan men zorgroutes versnellen en verkorten;
- hoe realiseert men het principe van de coördinatie van één gezin, één plan;
- hoe wordt voorkomen dat jeugdigen/gezinnen in zwaardere zorg terechtkomen;
- hoe realiseert men dat er *met*, in plaats van *over* de jeugdigen/het gezin wordt gesproken;
- hoe kan men vanuit de pilot een indicatiearm traject inzetten en wie mag dit beoordelen.

De pilots in het voortgezet onderwijs zijn tot stand gekomen in nauwe samenspraak met het samenwerkingsverband VO Zuid Utrecht.

Start pilots jeugdhulp en Voortgezet Onderwijs

De gemeenten¹ hebben in iedere gemeente een school voor voortgezet onderwijs gezocht, die deel wil nemen aan de pilot. Een projectleider is aangesteld en jeugdzorgaanbieders zijn gevraagd om met voorstellen te komen om indicatievrije zorg te leveren gekoppeld aan de scholen. De jeugdzorgaanbieder Timon is gekozen als partij om gespecialiseerde jeugdhulpverleners te leveren aan de scholen.

Daarnaast was het nadrukkelijk de bedoeling dat de schoolmaatschappelijk werkers (die onderdeel uitmaken van de CJG's) in gezamenlijkheid men hen uitvoering gaven aan de pilots.

Voor de zomer zijn de voorbereidingen getroffen voor de start van de pilots. De projectleider is gestart met gesprekken met de zorgcoördinator en de verantwoordelijk directeur zorg van de school. Knelpunten en wensen van de scholen zijn geïnventariseerd (zie bijlage 3 voor een overzicht met knelpunten en wensen van scholen over jeugdzorg). Daarnaast is kennisgemaakt met de medewerkers van Timon en is per school een projectplan opgesteld. Na de zomervakantie 2013 zijn 5 pilots indicatievrije jeugdzorgtrajecten in het voortgezet onderwijs gestart.

Kern van de pilots

Scholen hebben vanuit het Centrum van Jeugd & Gezin (CJG) een schoolmaatschappelijk werker die een spilfunctie kan verzorgen in de gehele buitenschoolse ondersteuning/zorg. Hij/zij heeft doorzettingsmacht, zo nodig via de wethouder.

Scholen krijgen een gespecialiseerde ambulante hulpverlener (van jeugdzorgaanbieder Timon) voor ongeveer 8 tot 10 uur per week die o.a. indicatievrije jeugdzorgtrajecten kan uitvoeren.

Het kernteam in de pilot wordt gevormd door de driehoek: een zorgcoördinator van de school, een CJG medewerker en een gespecialiseerde jeugdhulpverlener. Op sommige scholen doen nog andere partijen mee zoals MEE op de Baanbreker school voor praktijk onderwijs en een SAVE-team (o.a. jeugdreclassering, jeugdbeschermingsmedewerkers van Bureau Jeugdzorg) op het Anna van Rijn aan de Harmonielaan in Nieuwegein.

Scholen streven het versterken van de zorgstructuur na en kunnen hierbij in de preventieve sfeer ondersteuning krijgen.

Bij de start is bewust afgesproken al werkenderwijs de samenwerking binnen de bovengenoemde uitgangspunten en afgesproken kern van de pilot in te vullen.

Ervaringen en opbrengsten na een jaar pilots in het voortgezet onderwijs

Door het jaar heen zijn er vele bijeenkomsten geweest met alle betrokkenen. Soms met de teams op de scholen, soms met de schoolmaatschappelijk werkers of Timon medewerkers apart, etc.

Voor de zomervakantie 2014 heeft per school een gesprek plaatsgevonden met de zorgcoördinator en de verantwoordelijk directeur zorg om het eerste jaar te evalueren. We hebben de school en de betrokken partijen ook gevraagd cijfers over het eerste jaar aan te leveren. Dat heeft onderstaande gegevens opgeleverd.

---

¹ Alle gemeenten behalve Lopik want deze gemeente heeft geen school voor voortgezet onderwijs.

Naam School	Aantal leerlingen school	Besproken leerlingen Intern Zorgoverleg	schoolmaatschappelijk werk/CJG Betrokken/trajecten		Hulpverleners Timon Indicatievrije Trajecten
Anna v. Rijn: Harmonieaan (Nieuwegein)	474	60 = 13%	55	15	6
Wellant college (Houten)	255	72 = 28%	36	22	5
Oosterlicht college (Vianen)	628	67 = 11%	24	2	8
De Baanbreker Praktijkonderwijs (IJsselstein)	195	83 = 43%	14	7	6
Doorstart Reboundvoorziening (Nieuwegein)	37	37 = 100%		7	8

Opmerkingen over bovenstaande cijfers - registratie

De cijfers geven een indicatie; sommige scholen gaven aan dat er meer leerlingen zijn besproken, maar dat niet alles altijd even goed wordt geregistreerd. Tegelijkertijd is de wijze van registreren per school verschillend. De wijze van registreren van de schoolmaatschappelijk werker kan ook verschillen per gemeente. De medewerkers van Timon hebben bieden in de pilots consultatie, advies, observatie, etc. Als dit onvoldoende is bieden ze indicatievrije/hulp op maat trajecten. In bovenstaand schema staan bij Timon alleen het aantal indicatievrije/hulp op maat trajecten genoemd, maar zij zijn dus bij veel meer casussen betrokken geweest of hebben preventieve activiteiten uitgevoerd.

Interne zorgstructuur op school

De interne zorgstructuur kent per school wel verschillen, maar in het ondersteuning plan Passend onderwijs van het samenwerkingsverband zijn wel afspraken gemaakt waaraan de basisstructuur aan moet voldoen. De betrokken scholen hebben ook allemaal een uitgebreide zorgstructuur. In de praktijk is het wel zo dat er bijvoorbeeld door wisselingen van zorgcoördinator of veranderingen in beleid de zorgstructuur minder goed wordt uitgevoerd. De pilot heeft op een aantal scholen een impuls gegeven om verbeteringen aan te brengen in de zorgstructuur zoals meer structuur aanbrengen (vaste momenten voor overleg) of om versnippering van zorgtaken te concentreren bij één persoon. Overal speelt de mentor een cruciale rol in de signalering en de eerste aanpak.

Interne Zorg Overleg (IZO) en het Zorg Advies Team (ZAT)

De schoolmaatschappelijk werker van het CJG en de Timon medewerkers in de pilot zijn overal gaan aansluiten bij het Interne Zorg Overleg. Het IZO komt op sommige scholen wekelijks bij elkaar maar er zijn ook scholen waar ze eens in de twee of drie weken bij elkaar komen. Tussendoor is er zo nodig tussen betrokkenen ook nog vaak overleg. Scholen geven aan dat zaken rond leerlingen sneller worden opgepakt; lijnen zijn korter. Op veel scholen betekent dit dat de functie van het Zorg Advies Team veranderd of overbodig wordt. Veel meer worden zaken per leerling/gezin opgepakt en betreffende partijen erbij gehaald (denk bijv. aan leerplicht of de jeugdgezondheidsmedewerker). In diverse overlegvormen vindt uitwisseling van deskundigheid plaats.

Sommige scholen gebruiken het ZAT nog als platform om thema's te behandelen, maar casuïstiek wordt er bijna niet meer in besproken (dat gebeurde in het verleden ook niet erg veel). Sommige scholen overwegen te stoppen met het ZAT, maar iedere school kiest hier zijn eigen weg.

Wat is ieders rol in de pilot

In het projectplan per school is in grote lijnen vastgelegd wat de kern van iedere partij is in de pilot, maar tegelijkertijd is aangegeven dat het ook belangrijk is dat men als team gaat opereren. Van belang is ook dat men gezamenlijk op zoek gaat naar wat wel en niet werkt en dat men door nauw samen te werken vooral ook van elkaar leert. Veel deelnemers gaven aan er blij mee te zijn dat er zo veel ruimte is om te experimenteren. Van de medewerker van het CJG (dit is veelal de schoolmaatschappelijk werker vanuit het CJG) die al aan de school was verbonden wordt een breder taakopvatting verwacht, namelijk de spilfunctionaris in de buitenschoolse zorg. In de praktijk is dit nog wel zoeken naar de juiste invulling, ook al omdat men relatief weinig tijd beschikbaar heeft voor deze taak.

Wie is eindverantwoordelijk in de pilot

De school is verantwoordelijk voor leerlingen van de school en bepaalt welke jeugdigen ze via het intern zorgoverleg bespreekt met de medewerker van Timon en de schoolmaatschappelijk werker. In gezamenlijkheid kan men bespreken wat er nodig is voor de betreffende leerling en wie de coördinatie van zorg op zich neemt. In principe moeten betrokkenen een inschatting van de veiligheid maken (veiligheidscheck). Men kan altijd bij twijfel Bureau Jeugdzorg (in de toekomst de lokale SAVE medewerker) inschakelen. Zo mogelijk kan de CJG medewerker doorzettingsmacht organiseren via de gemeente. Helder moet nog wel worden hoe iedere gemeente dit gaat organiseren.

Waar ligt de grens tussen schoolse zaken en buitenschoolse zaken

De scholen investeren zelf ook in een goede ondersteuningsstructuur op verschillende manieren, zoals door scholingen, door inzet van counselors, orthopedagogen, zorgcoördinatoren, etc. Het onderwijs heeft in het kader van Passend Onderwijs zelf de nodige middelen en opdrachten in het kader van ondersteuning van leerlingen bij schoolse/didactische zaken. Wanneer een leerling op persoonlijk vlak ondersteuning nodig heeft of in relatie tot de privé situatie, is het voor de hand liggend dat buitenschoolse professionals ondersteuning bieden. Binnen de pilots hebben we de grens niet erg strak getrokken, maar we hopen in de pilot meer zicht te krijgen op wat voor het onderwijs is en wat voor de andere partners. Enkele scholen geven aan blij te zijn met de observaties van leerlingen in de klas door Timon. Vraag voor de nabije toekomst is of dit iets is wat de gemeente moet betalen. Diverse scholen hebben zelf orthopedagogen of andere specialisten die de observaties in de klas uitvoeren. Wel is het zo dat door enkele observaties in de klas van Timon praktische handelingsgerichte tips zijn gegeven en dure diagnostiek is voorkomen. In deze observaties lag in de focus op het gedrag van de leerling in relatie tot de andere leerlingen, de docenten en de thuissituatie.

Arrangementen onderwijs/jeugdzorg

Diverse leerlingen hebben extra schoolse ondersteuning nodig. Als het om zaken gaat die de school niet kan bieden dan moet de school/zorgcoördinator een aanvraag doen voor extra steun bij de Permanente Commissie Leerlingenzorg van het samenwerkingsverband VO Zuid Utrecht. Veelal hebben dezelfde leerlingen ook problemen in de thuissituatie. De scholen vinden het belangrijk dat de gemeenten en het samenwerkingsverband zorgen voor integrale beoordeling en aanpak. Op dit moment is hier nog geen sprake van.

Het samenwerkingsverband ontwikkelt in het kader van Passend Onderwijs een aantal nieuwe zorgarrangementen, maar mogelijk moeten er ook gecombineerde arrangementen vanuit onderwijs en jeugdhulp komen. Belangrijk hiervoor is dat er ook mensen uit de lokale setting deelnemen aan de Permanente Commissie Leerlingenzorg, maar het samenwerkingsverband wil graag een deskundige namens de hele regio.

Verwijzingen naar 2^e lijns/gespecialiseerde jeugdzorg

Tijdens de pilotperiode heeft Timon 33 indicatievrije/hulp op maat jeugdzorgtrajecten uitgevoerd. Vanuit de scholen zijn er verder (bijna) geen leerlingen terecht gekomen vanuit de schoolse structuur richting geïndiceerde jeugdzorgtrajecten. Wel waren er nog diverse leerlingen die vanuit eerder gestarte trajecten al te maken hadden met andere jeugdzorgaanbieders. Dat houdt in dat de meeste zaken door de schoolmaatschappelijk werker en de medewerker van Timon kunnen worden opgepakt en opgelost. Trajecten van Timon hebben over het algemeen minder lang geduurd dan de oorspronkelijke intensief ambulante trajecten van Timon (zie hiervoor ook paragraaf 2.5).

Het kan wel zijn dat jeugdigen op andere wijze in 2^e lijns/gespecialiseerde jeugdzorg terecht komen, bijvoorbeeld doordat ouders zelf het initiatief nemen (verwijzing via huisarts naar GGZ). De scholen (zeker de scholen met HAVO/VWO afdelingen) geven aan dat ze veel te maken hebben met GGZ problematiek en willen ook graag dat die zorg sneller beschikbaar kan zijn voor de school.

Ouders

Opzet van de pilot is ook waar mogelijk zo snel mogelijk de ouders betrekken in de aanpak en ondersteuning. Vaak heeft de school het eerste gesprek met de ouders, maar er is al regelmatig geëxperimenteerd dat er direct iemand van het CJG of Timon aanschuift bij een gesprek en vervolgens andere acties opneemt richting ouders/thuissituatie. Scholen geven aan dat ze het erg prettig vinden dat er direct acties ondernomen (kunnen) worden richting thuissituatie. Hierdoor wordt er meer *met* en minder *over* de leerlingen/ouders gesproken. Bij Doorstart, de reboundvoorziening, is afgesproken dat de ouders gezegd wordt dat ze ook nog een huisbezoek krijgen van de hulpverleners. Zoveel mogelijk gaan de schoolmaatschappelijk werker en medewerker van Timon samen op huisbezoek en afhankelijk van de thuissituatie wordt bepaald wie welke acties onderneemt.

Zorgmeldingen

Bij de start gaven de scholen aan vaak slechte ervaringen te hebben rondom zorgmeldingen. Vooral omdat de wens van de school was dat er direct iets zou gebeuren richting ouders in de vorm van ondersteuning, maar bij een zorgmelding wordt er een kort onderzoek gedaan en geen hulpverlening geboden. Tijdens een bijeenkomst met alle betrokkenen najaar 2013 heeft Bureau Jeugdzorg de huidige werkwijze rond zorgmeldingen toegelicht. Binnen de pilot is geëxperimenteerd met het oppakken van zorgmeldingen van de school. Deze zaken zijn door de medewerkers van de pilot opgepakt, bij voorkeur met medewerking van de contactpersoon van Bureau Jeugdzorg. Daarnaast is de afspraak gemaakt dat Bureau Jeugdzorg bij overige zorgmeldingen (80% van de meldingen komt van de politie) - na toestemming van de ouders - contact opneemt met de betreffende school/hulpverleners, om zodoende te komen tot een integrale aanpak.

Bij de start van het traject waren er op de 5 scholen jaarlijks tussen de 5 en 8 zorgmeldingen per jaar. Afgelopen jaar is dat teruggebracht naar gemiddeld 1 tot 0 zorgmeldingen per school doordat ze de zaken ging neerleggen bij de schoolmaatschappelijk werker en/of Timon medewerker. Het normbedrag voor een zorgmelding is ongeveer 2200 euro. Dus in theorie heeft dat een flinke besparing opgeleverd. Zeker zo belangrijk is dat de school meer tevreden is en de ouders nu beter meewerken (laagdrempelig) dan wanneer ze bezoek krijgen van Bureau Jeugdzorg in verband met een zorgmelding.

Verwijsindex risico jeugd (VIR)

De scholen geven aan dat leerlingen regelmatig worden gemeld in de verwijsindex risicojeugd, maar de mate waarin verschilt wel per school. Men vindt dat er te weinig opvolging plaatsvindt op een melding. De VIR wordt dus nog niet door alle partners optimaal benut. Zorgaanbieder Timon werkt sinds voorjaar 2014 met de VIR. We hebben tijdens de tussenevaluatie wel afgesproken dat we binnen de pilots maximaal gebruik maken van de VIR (verantwoordelijkheid van alle deelnemers). Hierdoor hoopt men ook snel in beeld te krijgen of er nog meer organisaties betrokken zijn bij de betreffende leerling.

Leerlingen die niet wonen in de plaats van de school

In de pilot worden alle leerlingen van de school geholpen waar ze ook wonen. In principe zorgen de CJG medewerker of de medewerker van Timon dat de leerling de juiste ondersteuning krijgt. Het kan wel zijn dat de CJG medewerker contact opneemt met de instellingen uit de gemeente waar de leerling woont. In de toekomst moet helder worden welke gemeente dergelijke zorg betaalt. Per school verschilt het aantal leerlingen dat uit een andere gemeente komt. Er zijn scholen waar bijna geen enkele leerling uit een andere gemeente komt (bijvoorbeeld Heemlanden College), maar er zijn ook scholen waar meer dan de helft van de leerlingen uit andere gemeenten komt (bijvoorbeeld Cals College 56%).

Bij de invoering van het nieuwe stelsel voor jeugdzorg moeten gemeenten hierover afspraken maken. Scholen willen graag dat er een uniforme regeling hierover komt.

Preventie activiteiten

Alle scholen voeren preventieve activiteiten uit richting leerlingen. De mate waarin dit gebeurt, verschilt per school. Veel scholen verzorgen weerbaarheidstrainingen, faalangsttrainingen, trainingen die het zelfvertrouwen vergroten, etc. In een aantal gevallen hebben de schoolmaatschappelijk werker en de medewerker van Timon hierin ook een rol vervuld. Diverse scholen hebben meer behoefte aan preventie activiteiten. Gedacht wordt bijvoorbeeld aan omgaan met sociale media, game verslaving, etc. Ze willen hierover graag in gesprek met gemeenten. Ook rond dit onderwerp speelt de vraag wie (onderwijs/gemeente) waarvoor verantwoordelijk is en of je soms misschien niet zaken gezamenlijk slimmer, beter en goedkoper kunt aanpakken.

2.4 Schoolmaatschappelijk werk / Centra voor Jeugd & Gezin

Bij de start van de pilot was de opdracht aan de projectleider om via de coördinatoren van het CJG te zorgen dat de CJG's ook een plek kregen in de pilots met het schoolmaatschappelijk werk.

Op veel scholen was al sprake van aanwezigheid van het schoolmaatschappelijk werk vanuit het Centrum voor Jeugd & Gezin. Dit was veelal met een beperkt aantal uren, variërend van 3 tot 6 uur per week (norm NVMW landelijke vereniging is 8 uur voor een school met 500 leerlingen) .

De gemeenten Nieuwegein en IJsselstein hebben bij de start van de pilot het aantal uren opgehoogd. De schoolmaatschappelijk werkers zijn in dienst bij Vitras (behalve in Vianen bij Rivas). Een aantal heeft naast een x aantal uren schoolmaatschappelijk werk per school ook de mogelijkheid om trajecten uit te voeren. Dit wordt door zowel de school als de schoolmaatschappelijk werker als een voordeel gezien omdat je dan geen cliënten hoeft over te dragen, en leerlingen en ouders met zo min mogelijk verschillende gezichten te maken hebben.

De afspraak is dat de schoolmaatschappelijk werkers veel meer de spilfunctie in de buitenschoolse zorg verzorgen en de regie oppakken wanneer meerdere partijen betrokken zijn. Daarnaast pakken zij lichte trajecten op en bepalen mede wanneer Timon een traject moet inzetten. Verder kunnen ze een rol vervullen in een nazorg traject. In de praktijk wordt volgens bovenstaande afspraak gewerkt, maar er is zeker sprake van verschillen en het gebeurt ook wel dat door de beperkte tijd zaken eerder naar de medewerker van Timon worden doorgezet.

De schoolmaatschappelijk werkers vinden dat ze samen met de zorgcoördinator van de school en de medewerker van Timon goed in staat zijn om te beoordelen welke ondersteuning/hulp het meest geschikt is. Gezamenlijk hebben ze een goed overzicht van de mogelijkheden. Zo nodig kunnen ze ook nog de medewerker van de jeugdgezondheidszorg van de betreffende school inschakelen. Alleen op het terrein van specifieke Jeugd GGZ problematiek zou men iemand willen kunnen consulteren.

In de gemeente IJsselstein hebben De Baanbreker, een school voor praktijk onderwijs, en het Cals College zelf een schoolmaatschappelijk werker in dienst (de scholen en de gemeenten zijn in gesprek over de financiering). Een school in Nieuwegein en Vianen heeft zelf boven op de uren van de gemeente extra uren schoolmaatschappelijk werk ingekocht.

2.5 Indicatievrij jeugdzorg – uitgevoerd door jeugdzorgaanbieder Timon

Aan iedere school is in de pilot een jeugdzorgmedewerker van jeugdzorgaanbieder Timon verbonden. Deze medewerker heeft 10 uur per week per school. Timon is een zorgaanbieder die met de leeftijdsgroep 12+ werkt en veel ervaring heeft met onderwijs- zorgarrangementen, en in het werken met jongeren met (dreigende) schooluitval.

Timon heeft haar werkzaamheden in de pilot verdeeld in het preventieve deel en de trajecten.

Activiteiten die onder het preventieve deel vallen zijn:

- advies en consultatie aan leerkrachten en zorgcoördinatoren, veelal via deelname aan verschillende vormen van leerlinggebonden overleg;
- advies en consultatie aan het CJG en de schoolmaatschappelijk werkers (versterking van het lokale veld) middels deelname intern zorg overleg
- training bedoeld voor leerkrachten, ouders en scholieren;
- screening; voor scholieren en gezinnen, een licht traject dat zowel op school als in de thuissituatie plaatsvindt (1 à 2 keer per week gedurende maximaal 4 weken);
- coaching van professionals via bijvoorbeeld klasse observaties, bespreking van de aanpak in de klas, rollenspel, etc.

Voor wat betreft de (indicatievrije) hulpverleningstrajecten maakt men de volgende onderverdeling:

- hulp op maat licht: gesprekken die met leerlingen/gezin plaatsvinden (max. 5 gesprekken);
- hulp op maat middel: gesprekken met leerlingen en gezin (Gezin Centraal) max. 3 maanden;
- hulp op maat zwaar: intensief traject van gezinsbegeleiding (MDFT) max. 6 maanden.

Voor de middel- en zware trajecten wordt een hulpverleningsplan gemaakt. Van alle trajecten en preventieve activiteiten wordt in een zogenaamd 'contactjournaal' bijgehouden welke contacten er zijn geweest, met welke professionals/cliënten en welke afspraken er zijn gemaakt.

In de pilot periode hadden ze bij Timon de afspraak dat wanneer de hulpverlener op school de opdracht had gekregen een traject uit te voeren, hij/zij altijd overlegt met de eigen gedragswetenschapper om te bepalen of ze een licht, middel of zwaar traject inzetten.

In totaal heeft Timon 30 trajecten uitgevoerd waarvan:

- 8 lichte trajecten	totale uren investering 112 uur =	gemiddeld 14 uur
- 16 middel trajecten	totale uren investering 490 uur =	gemiddeld 31 uur
- 6 zware trajecten	totale uren investering 105 uur =	gemiddeld 43 uur

Deze gegevens komen uit het registratiesysteem van Timon. Op zich is het vreemd dat de zware trajecten minder aantal uren gemiddeld hebben, maar dit komt doordat een aantal trajecten nog niet zijn afgerond (de afgesloten zware trajecten duren gemiddeld 43 uur) . Volgens Timon duren de trajecten via de school over het algemeen korter dan de trajecten die men voorheen kreeg via Bureau Jeugdzorg. De verklaring daarvoor is dat ze veel sneller ingeschakeld worden in een traject waar problemen zijn.

De jeugdhulpverleners van Timon geven aan dat ze goed zijn ontvangen op de scholen. Soms is het nog wel eens lastig dat het leerlingvolgsysteem niet voor hen toegankelijk is. Dit geldt niet voor alle scholen. De gegevensuitwisseling kan soms sneller. Een onderwerp van gesprek is de keuze voor inzet van een CJG/schoolmaatschappelijk werker en een Timon hulpverlener. Dit mag niet op basis van beschikbare tijd maar op basis van benoemde competenties, in relatie tot de intensiteit van de problematiek.

2.6 Bureau Jeugdzorg/SAVE

Bureau Jeugdzorg & SAVE – team

Met de veranderingen die er op komst zijn met de transitie jeugdzorg heeft Bureau Jeugdzorg ervoor gekozen om haar werkzaamheden in het kader van jeugdbescherming en jeugdreclassering (dwang en drang) anders te organiseren. Ze wil deze werkzaamheden integraal en lokaal gaan aanbieden.

Vooruitlopend op de transitie wordt in de gemeente Nieuwegein reeds geëxperimenteerd met deze nieuwe werkwijze die Samen Werken Aan Veiligheid wordt genoemd. Er is ook een verbinding gelegd met de pilot op het Anna van Rijn, locatie Harmonielaan. Op deze school zijn afspraken gemaakt over hoe men gaat samenwerken en wanneer men elkaar gaat inschakelen.

Tijdens een bijeenkomst met alle betrokken uitvoerders van de pilot heeft Bureau Jeugdzorg informatie gegeven over de aanstaande veranderingen, de werkwijze binnen SAVE en de huidige werkwijze rond zorgmeldingen. Rond zorgmelding is afgesproken dat wordt geëxperimenteerd met het oppakken van zorgmeldingen binnen de pilots met de nodige ondersteuning van Bureau Jeugdzorg.

Inmiddels hebben de gemeenten in de regio met Bureau Jeugdzorg afgesproken dat de werkwijze van SAVE najaar 2014 ook in de andere gemeenten wordt ingevoerd.

2.7 Overige betrokkenen

De pilots zijn opgezet met een beperkt aantal partners, maar er zijn nog vele andere organisaties die met de werkzaamheden van de pilot te maken hebben (gehad).

Met verschillende organisaties zijn ook contacten geweest.

Lokale organisaties die te maken hebben met jeugdigen

In het lokale moet men dan denken aan het jongerenwerk, jeugdgezondheidszorg en leerplicht.

Vanuit de pilot zijn er met de medewerkers van deze partijen afspraken gemaakt om de samenwerking tussen het jongerenwerk en wat er op de scholen gebeurt te versterken en om elkaar sneller en beter te informeren en/of in te schakelen, want men heeft veelal met dezelfde jongeren te maken.

Vanuit de pilot zijn zowel leerplicht als de jeugdgezondheidszorg betrokken rondom individuele casuïstiek, maar uit de evaluaties op de scholen is wel een aantal zaken naar voren gekomen waardoor het goed is najaar 2014 nog in gesprek te gaan met zowel leerplicht als jeugdgezondheidszorg. Dan kan enerzijds teruggegeven worden wat scholen over hen hebben gezegd en anderzijds van hen gehoord worden wat zij hebben aan te vullen rondom de samenwerking tussen gemeente en onderwijs aangaande jeugdigen die ondersteuning behoeven.

Organisaties die werken met jeugdigen met een beperking

De Baanbreker, school voor praktijk onderwijs, heeft relatief veel te maken met organisaties die werken met jeugdigen met een beperking. In het kader van de pilot zijn voor deze school gesprekken geweest om de ondersteuning voor leerlingen van de school te verbeteren.

Jeugd Geestelijke Gezondheidszorg (JGGZ)

De indruk bestaat dat met name onder leerplichtigen in de leeftijdsgroep 12 tot 18 meer problematiek is op het terrein van Jeugd GGZ (zeker de scholen waar voor de vakantie de uitbreiding van de pilots is ingezet, hebben aangegeven dat zij daar veel mee te maken hebben). Over het algemeen zijn de scholen niet altijd even tevreden over de werkzaamheden van de JGGZ, maar dat verschilt ook wel per organisatie. Zaken waar scholen vooral tegen aanlopen zijn: wachtlijsten, geen terugkoppeling naar scholen, geen informatie willen geven, de informatie van de school niet serieus nemen (zij zijn niet de cliënt). Tegelijkertijd bestaat er wel de behoefte bij scholen om de ondersteuning met de JGGZ te verbeteren en nauwer te laten aansluiten op de scholen. Met een aantal JGGZ instellingen zijn wel contacten geweest over bovengenoemd onderwerp, maar binnen de jeugd GGZ zijn er niet zoals binnen de jeugdzorg mogelijkheden geweest om te experimenteren.

Bij de start van de pilot werd veelvuldig de vraag naar diagnostiek gesteld. Timon heeft een screeningsmodule voor het onderwijs ontwikkeld. Dit is een instrument om binnen drie weken een heldere analyse te krijgen van de jongeren en zijn gezin en concrete handelingsgerichte adviezen voor het vervolg. Hiermee kan doorverwijzing en etiketteren van jongeren in een aantal gevallen voorkomen worden.

2.8 Uitbreiding pilots naar overige scholen voor voortgezet onderwijs in de regio

Op verzoek van de directeur van het samenwerkingsverband VO Zuid Utrecht is in januari 2014 tijdens een overleg van de zorgcoördinatoren van het voortgezet onderwijs door de projectleider een presentatie gegeven over de pilots en zijn knelpunten en wensen geïnventariseerd. Diverse zorgcoördinatoren hebben toen aangegeven graag te willen aansluiten bij de pilot.

Op basis van de eerste ervaringen uit de pilots en omdat de pilots passen binnen de uitgangspunten van het toekomstig jeugdbeleid van de gemeenten, hebben de gemeenten voorjaar 2014 de opdracht gegeven aan de projectleider om met alle scholen voor voortgezet onderwijs in gesprek te gaan en ze het aanbod te doen dat ze extra ondersteuning krijgen in de vorm van ambulante jeugdzorg gekoppeld aan het Intern Zorg Overleg, waar ook het schoolmaatschappelijk werk aan meedoet.

Streven is dat de gemeenten de aanpak via de pilots in de nabije toekomst gaan implementeren en structureel gaan maken. Deze aanpak moet een onderdeel gaan vormen van de basisstructuur voor jeugdbeleid en verbonden worden met de lokale toegang, jeugd/sociale wijkteams en toeleiding naar gespecialiseerde jeugdzorg.

In de periode mei tot juli 2014 zijn alle gesprekken met de scholen geweest. Alle scholen hebben enthousiast en positief gereageerd en er zijn concrete afspraken gemaakt welke zijn vastgelegd in een projectplan per school. De uitbreiding is direct na de zomervakantie 2014 op de scholen van start gegaan.

3. Conclusies

Ten aanzien van doelen, uitgangspunten van de pilots en de ervaren knelpunten door het onderwijs:

3.1 Experimenteren, leren en ervaringen opdoen

Binnen de pilots op de verschillende scholen is volop geëxperimenteerd in de samenwerking tussen en het dichterbij elkaar brengen van de 1^e en 2^e lijnszorg (schoolmaatschappelijk werk/jeugdzorg Timon) en in de samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs. Alle betrokken partijen zijn enthousiast over de samenwerking in de pilots en geven aan dat het een meerwaarde oplevert voor alle partijen. De pilot levert ook vele inzichten voor de inrichting van het toekomstige (lokale) jeugdbeleid.

Onder de overige conclusies en bij de aanbevelingen wordt meer inzicht gegeven in wat de opbrengsten zijn. De scholen waren al blij met de inzet van het schoolmaatschappelijk werk, maar vinden de komst van jeugdzorgwerkers op de school van toegevoegde waarde. Ze hebben specifieke deskundigheid en meer tijd voor zware en complexe casuïstiek. De combinatie van de het schoolmaatschappelijk werk en de jeugdzorgwerker van Timon heeft een aanvullende meerwaarde volgens de scholen.

3.2 Verbeteren zorgstructuur in de school

Naast de pilots hebben de scholen te maken met de invoering van het Passend Onderwijs. Beide ontwikkelingen hebben zeker invloed op de kwaliteit van de zorgstructuur, maar dit verschilt wel per school. Door de deelname aan de pilots laten de scholen wel in hun 'keuken' kijken. Op alle scholen is veel aandacht voor zorg/ondersteuning en men voelt zich erg verantwoordelijk voor haar leerlingen. Sommige scholen hebben door de pilot een aantal aanpassingen doorgevoerd in de interne zorgstructuur, bijvoorbeeld meer op vaste momenten bij elkaar komen, beter registreren, etc. De mentoren zijn een erg belangrijke schakel in de signalering en eerste aanpak. Scholen investeren regelmatig in kwaliteitsverbetering (trainingen, etc.) voor mentoren. Scholen vinden in het algemeen wel dat de interne zorgstructuur een verantwoordelijkheid en aangelegenheid is van de school. Door het geven van consultatie, advies en training wordt de zorgstructuur binnen de school versterkt en de schoolmaatschappelijk werker ondersteund.

3.3 Komen tot integrale zorg uitvoerings-/actieteams op de scholen

Op alle scholen zijn de schoolmaatschappelijk werker en de medewerker van Timon aangesloten op het Intern Zorg Overleg (IZO). Deze overleggen, die je een soort zorg uitvoerings-/of actieteams kunt noemen, komen wekelijks (soms om de week) bij elkaar en zorgen voor snelle beoordeling en aanpak van zaken die rondom leerlingen spelen. Op veel scholen maakt deze aanpak de Zorg Advies Teams (ZAT) met veel externe partijen overbodig. De overige deelnemers worden wel bij concrete casuïstiek ingeschakeld. Soms gebruikt men het ZAT nog als platform om inhoudelijke thema's te behandelen en het netwerk te onderhouden met alle organisaties.

3.4 Zorgroutes versnellen en verkorten

Alle scholen geven aan dat zorgroutes door de pilot zijn versneld en verkort doordat de hulp/ondersteuning veelal direct door óf de schoolmaatschappelijk werker óf de ambulante hulpverlener kan worden opgepakt. De medewerkers van Timon hadden soms ook de ruimte om reguliere uren in te zetten voor de trajecten wanneer de 10 uur per week die ze hadden niet voldoende was. Het verlicht de school wanneer ze niet continu achter een zaak aan moet omdat er steeds niets gebeurt. Ouders zijn ook meer geneigd mee te werken als ondersteuning/hulp direct kan starten. De scholen hebben ook de indruk dat zaken simpeler en sneller worden opgelost. Door snelle inzet van passende hulp wordt verergering van de problematiek voorkomen.

Wanneer de school met andere organisaties te maken heeft, is er soms nog wel sprake van zorgroutes die niet vlot verlopen om diverse redenen.

3.5 Zorgmeldingen

Het aantal zorgmeldingen is drastisch omlaag gegaan van gemiddeld 5 tot 8 zaken per jaar naar gemiddeld 0 tot 1 zaak per jaar. Doordat men de zaken direct met de schoolmaatschappelijk werker en de medewerker van Timon kan bespreken, wordt veelal voor een andere weg gekozen dan een zorgmelding te doen. In een aantal gevallen, wanneer bijvoorbeeld ouders echt niet mee willen werken aan een vrijwillig traject of de situatie dermate ernstig is, heeft men nog wel gekozen voor de zorgmelding.

3.6 Inzetten indicatievrije/hulp op maat trajecten

In ruim 30 zaken is gekozen voor een indicatievrij traject van Timon. In alle gevallen is dit gebeurd in samenspraak met de zorgcoördinator en de schoolmaatschappelijk werker. Timon bepaalde vervolgens intern met de gedragswetenschapper of er een licht, middel of zwaar traject moest worden ingezet. De duur van de trajecten is over het algemeen flink korter dan de tijd die voor de trajecten beoogd is (qua uren).

3.7 Voorkomen dat jeugdigen/gezinnen in zwaardere zorg terecht komen

Vanuit de zorg uitvoerings-/actieteams op de scholen zijn er naast de 30 indicatievrije trajecten bijna geen zaken doorgedaan naar geïndiceerde zorg. Dat is een mooi resultaat en laat zien dat de combinatie van de ondersteuning van preventie en hulp op maat waar nodig succesvol is. Dat betekent niet dat er geen leerlingen van deze scholen vormen van gespecialiseerde zorg ontvangen. Er is namelijk geen zicht op de instroom van jeugdigen van die scholen vanuit andere circuits, zoals eigen initiatief ouders, op aanraden van mentor naar JGGZ, via huisarts, CIZ of Bureau Jeugdzorg, of via jeugdbescherming.

3.8 Terugkoppeling en voorkomen van dubbele intakes

Een groot probleem voor het onderwijs was de slechte terugkoppeling (soms helemaal niet) waardoor een zorgaanbieder de hele intake opnieuw ging doen. Door de samenwerking tussen het CJG en de gespecialiseerde hulp hebben de scholen gemerkt dat dit probleem veel minder speelt. Ze zijn veel meer betrokken bij het in te zetten traject en worden continu op de hoogte gehouden van de voortgang. Ook wordt er veel sneller met de leerling en de ouders gesproken.

3.9 Eigen kracht van jeugdige, gezin en omgeving beter benutten

Zowel het schoolmaatschappelijk werk en de medewerkers werken wel vanuit het principe inzet van eigen kracht en inzet van eigen omgeving. Er zijn ook wel voorbeelden van bekend dat hiermee gewerkt wordt, maar hier valt ook nog wel het een en ander in te verbeteren.

3.10 Realiseren van het principe van 1 gezin 1 plan 1 coördinatie/regie

Binnen de partners die betrokken zijn bij de pilot wordt dit principe wel toegepast in de zaken waar zij met elkaar mee te maken hebben, maar er zijn nog weinig plannen bekend waarin voor het hele gezin (als er veel andere problemen zijn) een overall plan is. Wel wordt per casus afgesproken wie de regie op zich neemt wanneer er meerdere partijen bij zijn betrokken.

3.11 Beoordelen, uitvoeren en verwijzen van casuïstiek

Het team van zorgcoördinator (soms zijn er nog andere mensen van de school betrokken), schoolmaatschappelijk werker en hulpverlener van Timon beoordelen gezamenlijk de casussen en bepalen gezamenlijk wie het beste de casus kan oppakken/uitvoeren. Wanneer ze van mening zijn dat er andere zorg/ondersteuning nodig is, dan is het meestal de schoolmaatschappelijk werker die dit regelt. De schoolmaatschappelijk werker kan ook de verbinding leggen via het Centrum van Jeugd & Gezin wanneer er andere zaken rondom het gezin spelen.

Komende tijd moet helder worden hoe dit zich gaat verhouden tot de lokale toegang tot zorg en wat men wel en niet zelf mag beslissen. Op dit moment is dat nog te vroeg omdat gemeenten nog volop in de voorbereidingsfase zitten voor wat betreft het vormgeven van de toegang en de ontwikkeling van jeugd-sociale teams.

3.12 Registratie(systemen)

De wijze van registratie is divers en niet sluitend. Iedere organisatie heeft een eigen systeem en registreert verschillende zaken. Uitwisseling van gegevens is niet altijd even makkelijk en er vindt veel dubbel werk plaats. Op korte termijn zal hier waarschijnlijk niet veel in veranderen. Wel wordt er vanuit het samenwerkingsverband gewerkt aan een zogenaamd 'groeidocument per leerling met zorg/ondersteuning' en het samenwerkingsverband zou willen dat de hulpverlening hierop kan worden aangesloten (maar dit is nog in ontwikkeling). Waarschijnlijk wordt er in de toekomst lokaal ook toegewerkt naar een systeem.

3.13 School en woonplaats van leerling is vaak niet hetzelfde (financiering)

Zoals uit de cijfers blijkt (zie o.a. bijlage 2) zitten veel jeugdigen niet in de eigen gemeente op school. De gemeente Lopik heeft zelf geen voortgezet onderwijs en de helft van het aantal scholen voor voortgezet onderwijs staat in de gemeente Nieuwegein. De ene school heeft ook veel meer leerlingen van buiten de gemeente op haar school dan de andere gemeente. Diverse scholen hebben wel leerlingen uit zo'n 20 verschillende gemeenten. De school vreest verschillende aanpak per gemeente en daardoor een niet goed lopende hulpverlening.

De financiering van het schoolmaatschappelijk werk (en in de nabije toekomst de jeugdzorg ook) wordt per gemeente betaald. Een gemeente met relatief veel scholen en veel leerlingen van buiten de gemeente wordt hierdoor financieel extra belast.

3.14 Preventieve activiteiten

Door het onderwijs worden verschillende activiteiten op het terrein van preventie ondernomen. Deze activiteiten zijn zeer divers. Ze worden veelal gefinancierd door het onderwijs zelf, zeker als het om onderwijs gerelateerde activiteiten gaat zoals faalangstraining, sociale vaardigheidstrainingen, etc.

Toch hebben diverse scholen aangegeven graag met de gemeente in gesprek te gaan over andersoortige preventieve activiteiten zoals gebruik sociale media, (game) verslavingen, etc.

3.15 Samenwerking onderwijs – gemeenten rondom jeugdzorg

De pilots worden als een concrete invulling ervaren wanneer er gesproken wordt over het verbeteren van de samenwerking tussen onderwijs en gemeenten rondom jeugdzorg. De werkwijze van de pilots kan dienen als een basisstructuur, maar volgens de scholen en het samenwerkingsverband VO Zuid Utrecht moet er de komende jaren nog meer samen ontwikkeld worden rondom onderwijszorgarrangementen. Uit de cijfers van het onderwijs blijkt dat 1888 leerlingen = ruim 17 % een vorm van indicatie heeft in het onderwijs. Waarschijnlijk hebben veel van deze jongeren ook buitenschoolse problemen.

4. Aanbevelingen

Op basis van de ervaringen uit de pilots en de vele bijeenkomsten en gesprekken afgelopen jaar komt de projectleider tot de volgende aanbevelingen:

4.1 Pilots jeugdzorg omzetten naar een structurele aanpak van jeugdhulp op school

Op basis van de ervaringen en opbrengsten uit het eerste jaar en het draagvlak bij de betrokkenen is het goed om de jeugdhulp gekoppeld aan de scholen een vaste plek te geven in de toekomstige basisstructuur rondom jeugdbeleid van de gemeenten (eveneens voor het primair onderwijs). De school is naast vindplaats een belangrijke werkplaats waar op een laagdrempelige wijze, thuisnabij ondersteuning en zorg kan worden geboden, zonder dat er veel overdracht hoeft plaats te vinden en leerlingen/ouders met relatief weinig verschillende professionals van doen hebben. Inschatting is dat verreweg de meeste van de casussen (zo'n 80%) door het uitvoerings-/actieteam op school kan worden opgepakt en opgelost. Belangrijk is dat de werkers de nodige ruimte krijgen om te bepalen wat goed is en niet te geprotocolleerd moeten werken.

4.2 'Voldoende' capaciteit jeugdhulp beschikbaar voor de school

Op dit moment hebben de scholen de beschikking over ongeveer 3 tot 8 uur schoolmaatschappelijk werk en ongeveer 8 tot 10 uur inzet van een jeugdzorgwerker van zorgaanbieder Timon. Hierbij is meestal niet gekeken naar de grootte van de school. Op de meeste scholen geeft men aan dat men blij is met de capaciteit maar dat wanneer ze meer uren hadden ze meer zaken op deze wijze zouden kunnen aanpakken en oplossen. Er wordt ook wel gezegd dat er soms te snel zwaardere zorg wordt ingezet omdat schoolmaatschappelijk werk te weinig capaciteit heeft.

Het is op dit moment moeilijk vast te stellen wat voldoende capaciteit is, maar voor scholen zou toch minimaal 8 uur (landelijke norm voor scholen met 500 leerlingen) schoolmaatschappelijk werk beschikbaar moeten zijn (waarin men ook de nodige trajecten kan uitvoeren en niet casussen hoeft over te dragen aan collega's – men wil dat cliënten met zo min mogelijk verschillende professionals te maken heeft). Ook voor de jeugdzorgmedewerker het belangrijk dat er ruimte is om indien nodig extra trajecten te kunnen uitvoeren (bijvoorbeeld extra capaciteit vanuit het sociaal team dat flexibel beschikbaar is). De ervaring is dat inzet gekoppeld aan de school en vroegtijdige signalering van problemen en inzet van passende hulp besparing oplevert in de zwaardere trajecten (dit moet komende jaren wel goed in beeld worden gebracht).

4.3 Meer capaciteit uit 2^e lijns jeugdzorg inzetten in basisstructuur op school

Vanuit de ervaringen uit de pilot denken we dat gemeenten meer capaciteit en kennis uit de 2^e lijn moeten inzetten in de basisstructuur en vrij toegankelijk moeten maken. Het versterken van de lokale zorgstructuur en het snel kortdurend inzetten van zwaardere zorg kan veel vervolgzorg voorkomen. Duidelijk voorbeeld is het terugdringen van het aantal zorgmeldingen die worden opgepakt door de medewerkers in de pilots. Deze capaciteit hoeft niet perse vast gekoppeld te zijn aan de scholen maar kan ook onderdeel zijn van de lokale jeugd-/sociale teams en op die wijze flexibel beschikbaar zijn voor de school.

4.4 Jeugdhulp op school verbinden met lokale toegang en lokale jeugd-/sociale teams

Om integraal te kunnen werken is het belangrijk dat de schoolmaatschappelijk werker en de werker van Timon op de scholen een relatie krijgen of worden verbonden met de lokale zorgstructuur in ontwikkeling

(jeugd-/sociale teams). Goede afspraken moeten worden gemaakt over wat wordt uitgewisseld, wie mag beoordelen, wie mag verwijzen naar gespecialiseerde zorg en wie in zaken met meerdere partijen de regie op zich neemt.

4.5 Continu doorontwikkelen, leren en ervaringen opdoen

Hoewel er het afgelopen jaar veel is geëxperimenteerd en er veel ervaringen zijn opgedaan, is het belangrijk dat er de komende jaren nog veel ruimte is om door te ontwikkelen. Veel zaken zijn nog in ontwikkeling en voor medewerkers verandert er veel (dat brengt ook de nodige onzekerheid met zich mee). Belangrijk is dat gemeenten uitvoerenden in verschillende settingen van elkaar laten leren. De gemeente moet hiervoor iemand of een partij de opdracht geven om dit te organiseren.

4.6 Gegevens over zorggebruik leerlingen per school

Gemeente krijgen wel steeds meer gegevens over zorggebruik van jeugdigen (aantallen, soorten zorggebruik, budgetten, etc.), maar deze zijn veelal nog niet goed te koppelen aan bijvoorbeeld de leeftijdsgroep 12 -18 jarigen. Het CBS gaat steeds meer gegevens leveren over zorggebruik aan gemeenten. Ze zegt dat ze dit ook per wijk kan leveren. Belangrijk is ook dat gemeenten zicht krijgen op gespecialiseerd zorggebruik per school, want dan kan men onderzoeken of investeren met jeugdhulp op scholen ook daadwerkelijk leidt tot minder verwijzingen naar gespecialiseerde zorg. De projectleider heeft geïnformeerd bij het CBS en mogelijk kunnen ze dergelijke gegevens leveren.

Daarnaast is het ook goed om met het onderwijs nader in gesprek te gaan over de waarschijnlijke overlap tussen zorggebruik van jeugdigen in gemeenten (grotweg 15%) en leerlingen met een indicatie in het onderwijs (17% van alle leerlingen heeft een of andere indicatie– zie voor meer informatie bijlage 2). Wanneer hier sprake is van veel overlap is het zinvol om te onderzoeken welke nieuwe onderwijs/zorgarrangementen mogelijk zijn.

4.7 Financiering basisstructuur op school rond jeugdhulp

Zoals uit de cijfers blijkt, zitten veel jeugdigen niet in de eigen gemeente op school.

De gemeente Lopik heeft zelf geen voortgezet onderwijs en de helft van het aantal scholen voor voortgezet onderwijs staat in de gemeente Nieuwegein. De ene school heeft ook veel meer leerlingen van buiten de gemeente op haar school dan de andere gemeente. Diverse scholen hebben wel leerlingen uit zo'n 20 verschillende gemeenten.

De financiering van het schoolmaatschappelijk werk (en in de nabije toekomst de jeugdzorg ook) wordt per gemeente betaald. Een gemeente met relatief veel scholen en veel leerlingen van buiten de gemeente wordt hierdoor financieel extra belast. Op dit moment maken de gemeenten plannen voor omvang en inzet jeugdhulp in 2015, waarbij er vanuit wordt gegaan dat voor de inzet van de basisstructuur de gemeente betaald wordt waar de school staat en voor de specialistische zorg de gemeente waar de leerling woont.

Het verdient voorkeur van het onderwijs dat de gemeenten afspraken maken over uniforme inzet over wijze en omvang van schoolmaatschappelijk werk en jeugdzorg op de scholen voor voortgezet onderwijs en dat men volgens de verdeel sleutel aantal leerplichtige leerlingen per gemeente de kosten verdeeld, maar gezien de ontwikkeling van de lokale toegang en jeugd/sociale teams per gemeente heeft dit waarschijnlijk weinig draagvlak bij de gemeenten.

Belangrijk is in ieder geval dat hierover wel een beslissing genomen wordt door de gemeenten in de regio. Hierbij moet in ieder geval aandacht zijn voor goede ondersteuning van leerlingen zonder veel obstakels en belemmering.

4.8 Samenwerking onderwijs – gemeenten rondom jeugdhulp door ontwikkelen

De pilots worden als een concrete invulling ervaren wanneer er gesproken wordt over het verbeteren van de samenwerking tussen onderwijs en gemeenten rondom jeugdzorg. De werkwijze van de pilots kan dienen als een basisstructuur, maar volgens de scholen en het samenwerkingsverband VO Zuid Utrecht moet er de komende jaren nog meer samen ontwikkeld worden rondom onderwijszorgarrangementen. De volgende punten over de samenwerking tussen onderwijs, gemeenten en instellingen voor jeugdhulp zullen nog nader uitgewerkt moeten worden:

- een schets van de huidige en van de gewenste regionale overlegstructuur van onderwijs en gemeenten, op beleidsniveau en uitvoeringsniveau;
- regionale afspraken tussen onderwijs en sociale teams ten bate van de basisondersteuning, de zorg in en om de school en de inzet van extra ondersteuning;
- regionale afspraken over de inzet van leerplicht en jeugdgezondheidszorg;
- het onderscheid tussen preventie en interventie en het nadrukkelijk aangeven welke de concrete bijdragen van de instellingen zijn (bijdrage vroegsignalering, leerlingbespreking, multidisciplinair overleg, voorlichting, uitvoering begeleidingstaken, scholing, professionalisering e.d.);
- in het kader van doorgaande zorglijnen:
  - o afspraken over overdracht voorschool, peuterspeelzaal, kinderdagverblijven naar het primair en het speciaal onderwijs;
  - o afspraken over de overdracht van informatie van het primair en speciaal basisonderwijs naar het voortgezet en voortgezet speciaal onderwijs;
  - o afspraken over de overdracht van informatie naar het middelbaar beroepsonderwijs;
- de één kind, één gezin, één plan en één regisseur aanpak in relatie tot de transitie van de jeugdzorg;
- afspraken over evaluatie en kwaliteitszorg.

Hierbij dient ook opgemerkt te worden dat elke gemeente een lokale inkleuring kan geven aan de invulling van de regionale afspraken.

4.9 Gemeenten jaarlijks in gesprek met de scholen voor voortgezet onderwijs

De scholen worden een steeds belangrijkere partner voor de gemeente. Zij hebben met veel van de jeugdigen van de gemeente te maken en kunnen de gemeente veel vertellen over de jeugdigen. Het zou goed zijn dat de verantwoordelijk beleidsmedewerker minimaal één keer per jaar een afspraak heeft met de school (verantwoordelijke voor zorg en de zorgcoördinator).

Gespreksthema's kunnen zijn:

- inventariseren waar scholen tegenaanlopen wat betreft jeugdhulp;
- uitwisselen van cijfers over zorggebruik;
- checken tevredenheid over geboden hulp door jeugdhulpwerkers;
- trends en wensen rondom preventieve activiteiten bespreken;
- behoefte aan nieuwe onderwijs/zorgarrangementen.

4.10 Regionale aanpak leerplicht

Voor het onderwijs is het van belang dat er één organisatie leerplicht is en anders dat er vanuit één werkwijze in de regio wordt gewerkt. Voor scholen is het de wens dat ze maar met één leerplichtambtenaar heeft te maken. Het werk kan beter verdeelt worden en scholen kunnen één personen krijgen die ook vaker op vaste momenten op de school zijn. Wanneer leerplicht op de scholen zitten kan schoolverzuim (en thuiszitters) beter en sneller worden opgepakt. Leerplicht kan ook nog sneller ingeschakeld worden wanneer

4.11 Jeugd GGZ (beter) verbinden met het onderwijs

Volgens de scholen is er nog veel te verbeteren in de relatie tussen de Jeugd GGZ en het onderwijs. Voorstel is dat in het najaar 2014 de projectleider hierover een gesprek organiseert tussen diverse mensen uit het onderwijs en vertegenwoordigers van Jeugd GGZ organisaties. De uitkomsten moeten input opleveren hoe de Jeugd GGZ beter te laten aansluiten op het onderwijs. Mogelijk levert dit inzichten op voor de inkoop van Jeugd GGZ. Insteek moet wel zijn normaliseren, terugbrengen naar het gewone leven,. Zo min mogelijk etiketteren en voorkomen van instroom in de Jeugd GGZ.

4.12 Ondersteuning werkzaamheden op terrein van onderwijs en jeugdzorg in 2015

Afgelopen anderhalf jaar heeft de projectleider pilots regio Lekstroom een belangrijk rol vervuld in het stimuleren, in gang zetten en monitoren van de ontwikkelingen tussen gemeenten en onderwijs. Om de ingezette ontwikkelingen door te zetten wordt geadviseerd om iemand (bijvoorbeeld vanuit een gemeente) de taak te geven (minimaal 8 uur per week) om deze ontwikkelen verder regionaal vorm te geven (in nauwe samenspraak met beleidsmedewerkers van de gemeenten, de jeugdhulporganisaties, de scholen, en het samenwerkingsverband VO Zuid Utrecht). Komend najaar zal de projectleider nog nader aangeven welke zaken komend jaar moeten worden opgepakt of vervolgd.

BIJLAGEN:

Bijlage 1: Overzicht betrokken personen bij de pilots

CONTACTGEGEVENS VERANTWOORDELIJKE PILOT VO LEKSTROOM				
A. Veuger (19-08-2014)				
	Verantwoorde school	CJG coördinator	Projectleider Timon	Gemeente
Oosterlicht Vianen	Mw . Petermeijer/Arno Bergmans	Annemiek Noorlander	Marieke Westhuis	Piet Daalhof/ Marcel Schook
Heemlanden	Bob Saarloos	Tineke de Waard	Marieke Westhuis	Chantal Stuart /Jessica Jessica Dijkman
Houtens		Tineke de Waard	Marieke Westhuis	idem
Wellant	Hans Thomassen	Tineke de Waard	Marieke Westhuis	idem
Baanbreker	Frank Cok	Marjet Veldhuis	Marieke Westhuis	Laura Kamphaus
Cals College IJselstein	Cora Coster	Marjet Veldhuis	Marieke Westhuis	idem
Cals College Nieuwegein	de heer Pauw	Benno Zuidervaart	Marieke Westhuis	Nico Kersten / Lenneke Wolfswinkel
De Linie Noord (Anna v. Rijn)	Trudy van Dijk/Rene Graaf	Benno Zuidervaart	Marieke Westhuis	idem
De Linie Zuid (Anna v Rijn)	Trudy van Dijk/Rene Graaf	Benno Zuidervaart	Marieke Westhuis	idem
Harmonielaan (Anna v. Rijn)	De heer Lucassen	Benno Zuidervaart	Marieke Westhuis	idem
Albatros (Anna v. Rijn)	Rob Wesselingh	Benno Zuidervaart	Marieke Westhuis	idem
Oosterlicht Nieuwegein	Rinus van den Heijkant	Benno Zuidervaart	Marieke Westhuis	idem
Doorstart	Jos de Jong		Marieke Westhuis	idem

CONTACTGEGEVENS UITVOERDERS PILOT VO LEKSTROOM				
A. Veuger (19-08-2014)				
	Zorgcoördinator school	CJG SMW	Jeugdzorgwerk Timon	SAVE team
Oosterlicht Vianen	A. van Gurp a.vangurp@oosterlicht.nl	Marita Emo m.emo@rivas.nl	Ada van Bedijk a.van.bedijk@timon.nl	
Heemlanden	Arianne Verhaar vrh@heemlanden.nl	Suzan Oosterdijk	Anne Davidse	
Houtens	Karin Staal /Marcel Poeze karinstaal@mijnhoutens.nl			
Wellant	Dianne Spruyt md.spruijt@wellant.nl	Marlies van Rheenen m.vanrheenen@vitrascmd.nl	Anne Davidse a.davidse@timon.nl	
Baanbreker	Yvonne Peter (Orthopedagoog: Gerdien Berger) y.peters@svp-debaanbreker.nl	Ward Hermans w.hermans@vitrascmd.nl	Tamara Verhoek tamara Verhoek	
Cals College IJsselstein	Puck Bakker p.bakker@cals.nl	Ward Hermans	Jorinda de Rooij j.de.rooij@timon.nl	
Cals College Nieuwegein	Marlies van Hout m.van.hout@cals.nl	Dorine v. der Varst	Jetske Euser j.euser@timon.nl	
De Linie Noord (Anna v. Rijn)	Miriam Fossen m.fossen@annavanrijn.nl	Lotte Lancee/ Lucine Ohanian l.lancee@vitrascmd.nl	Petra Tensen p.tensen@timon.nl	
De Linie Zuid (Anna v Rijn)	Miriam Fossen	Lucine Ohanian/ Lotte Lancee l.ohanian@vitrascmd.nl	Jetske Euser	
Harmonielaan (Anna v. Rijn)	Gerdien Berger g.berger@annavanrijn.nl	Lotte Lancee (tijdelijk g.thus@vitras.r	Petra Tensen	
Albatros (Anna v. Rijn)	Annemiek Savenij a.savenije@annavanrijn.nl	Lotte Lancee	Jetske Euser	
Oosterlicht Nieuwegein	Lianne ten Pas l.tenpas@oosterlicht.nl	Dorine v. der Varst/ Lucine Ohanian d.vandervarst@vitrascmd.nl	Petra Tensen	
Doorstart	Marlies Brommersma m.brommersma@doorstart.lzvo.nl	Lotte Lancee/Dorine v. der Varst	Jacolien Kaljouw /Jetske Euser j.kaljouw @timon.nl	

Bijlage 2: Kwantitatieve gegevens over leerlingen Regio Lekstroom

(teldatum 01-10-2012)

De volgende vijf gemeenten omvatten het samenwerkingsverband:

1. Houten
2. IJsselstein
3. Lopik
4. Nieuwegein
5. Vianen

Totaal aantal leerlingen voortgezet onderwijs woonachtig in deze vijf gemeenten: 10.847

Scholen voortgezet onderwijs

De volgende scholen voor voortgezet onderwijs werken samen in dit samenwerkingsverband:

		aantal	Rugzakken
RK SGM Cals College	Nieuwegein	1872	13
RK SGM Cals College	IJsselstein	1559	18
Wellantcollege	Houten	255	20
VSO Berg en Boschschool	Houten	134	0
Praktijkschool De Baanbreker	IJsselstein	195	2
Oosterlicht College	Nieuwegein	1753	19
Oosterlicht College	Vianen	628	9
Anna Van Rijn College	Nieuwegein	1115	15
Anna Van Rijn College	Nieuwegein	474	3
Anna van Rijn College	Nieuwegein	204	21
College De Heemlanden	Houten	1494	17
Houtens	Houten	537	21
		10220	158

Totaal aantal leerlingen ingeschreven op de scholen voor voortgezet onderwijs van het samenwerkingsverband: 10.220 leerlingen.

Hieronder volgt het overzicht van de leerlingen in het voortgezet speciaal onderwijs, waarvan de bevoegde gezagen zich hebben aangesloten via de opting-in regeling:

	Naam school	Plaats	Aantal leerlingen
1	De Pels	Utrecht	23
2	SSVO School De Sprong	Maarsbergen	11
3	Beukenrode	Doorn	17
4	ZMOK Dr. M. Houwer	Amersfoort	7
5	De Lasenberg	Soest	6
6	De Stip	Utrecht	97
7	Ariane De Ranitz	Utrecht	27
		Totaal	188

Vervolgens zijn er nog 19 scholen/locaties voor voortgezet speciaal onderwijs, die bezocht worden door leerlingen vanuit het werkgebied van dit samenwerkingsverband. Daarbij gaat het in veel gevallen om slechts enkele leerlingen per school.

Constatering a.

Er is een verschil van 627 leerlingen tussen het aantal leerlingen dat woont in de gemeenten en dat naar een school voor voortgezet onderwijs gaat in het samenwerkingsverband. Er gaat dus een relatief grote groep leerlingen naar een school buiten het werkgebied. Uiteraard hebben we hier wel te maken met grensverkeer, want er zullen ongetwijfeld ook leerlingen uit gemeenten buiten ons verband ingeschreven staan op onze scholen voor voortgezet onderwijs.

Bijzonder daarbij is dat het voor de cluster 3 en 4 leerlingen in totaal gaat om 28 locaties/scholen.

Deelname aan leerwegondersteunend onderwijs en praktijkonderwijs

	LWOO	% reg	% land	PrO	% reg	% land
1-10-2010	1032	10,87%	10,13%	202	2,13%	2,75%
1-10-2011	1046	10,73%	10,42%	202	2,07%	2,76%
1-10-2012	1091	10,82%	10,69%	195	1,93%	2,85%

Constatering b.

Het aantal leerlingen dat in het samenwerkingsverband het leerwegondersteunend onderwijs bezoekt bevindt zich net iets boven het landelijk gemiddelde. In leerlingaantal gaat het dan om slechts 14 leerlingen. We constateren wel dat de deelname in de afgelopen drie jaar licht is gestegen.

Het aantal leerlingen dat deelneemt aan het praktijkonderwijs is beduidend lager dan het landelijk gemiddelde. De afwijking van het landelijk gemiddelde bedraagt bijna 1%. In aantallen leerlingen gaat het dan om ongeveer 92 leerlingen.

Aantal leerlingen met een rugzak 3 en 4

	cluster 4	cluster 3	Totaal	% reg	% land
1-10-2010	92	23	115	1,21%	1,64%
1-10-2011	105	24	129	1,32%	1,84%
1-10-2012	135	22	157	1,56%	2,08%

Constatering c.

Het aantal leerlingen met een rugzak voor de clusters 3 en 4 bevindt zich onder het landelijk gemiddelde. Over de afgelopen drie jaren is een stijging waarneembaar, die vergelijkbaar is met de landelijke stijging. Het aantal leerlingen in cluster 3 daalt licht.

Als de regio op het landelijk gemiddelde gescoord zou hebben dan hadden er per 1 oktober 2012 209 leerlingen in plaats van de huidige 157 leerlingen de beschikking gehad over een rugzak. Maar de stijging heeft wel financiële gevolgen voor extra steun in het voortgezet onderwijs en een grotere herbestedingsverplichting voor de inzet van de ambulante begeleiding.

Deelname aan voortgezet speciaal onderwijs

	vso cat. 1	vso cat 2	vso cat 3	totaal	% reg	% land
1-10-2010	284	10	29	323	3,40%	3,28%
1-10-2011	288	5	30	323	3,31%	3,39%
1-10-2012	309	9	31	349	3,46%	3,50%

Constatering d.

De deelname aan het voortgezet speciaal onderwijs komt procentueel vrijwel over een met het landelijk gemiddelde, maar er is wel sprake van een recente groei van 26 leerlingen. Deze stijging heeft financiële gevolgen voor de begroting van het samenwerkingsverband. Immers de komende jaren zal de afdracht aan het voortgezet speciaal onderwijs groter zijn dan in oorsprong beraamd hetgeen gevolgen heeft voor de inzet middelen voor ondersteuning in het reguliere onderwijs.

Overige gegevens over de leerling stromen

Uit de kengetallen van met ministerie OCW is nog een aantal andere constatering te maken over het werkgebied:

- het totaal aantal leerlingen in de regio woonachtig is in de afgelopen drie jaar gestegen met 550 leerlingen;
- het totaal aantal leerlingen schoolgaand in de regio is in de afgelopen drie jaar gestegen met bijna 600 leerlingen;
- het aantal leerlingen schoolgaand regulier voortgezet onderwijs buiten de regio is gedaald met bijna 400 leerlingen.

Deelname aan bovenschoolse voorzieningen

Uit het Jaarverslag 2012-2013 van de PCL blijkt dat er in dat schooljaar in totaal 32 trajecten in het project 'Doorstart' zijn uitgevoerd. 28 leerlingen zijn in de loop van het jaar uitgestroomd. Dat betekent dus dat 4 leerlingen het schooljaar 2013-2014 begonnen als leerling bij Doorstart.

Van de 28 leerlingen stroomden 17 leerlingen terug naar de eigen school (61%). Slechts 1 leerling is geplaatst op een andere school voor voortgezet onderwijs. 2 leerlingen zijn geplaatst op het middelbaar beroepsonderwijs en 6 leerlingen zijn geplaatst binnen het voortgezet speciaal onderwijs.

Totaal aantal geïndiceerde leerlingen

Op basis van het voorgaande kunnen we ook een overzicht geven van het totaal aantal geïndiceerde leerlingen in het werkgebied. We gaan daarbij uit van de teldatum 1 oktober 2012.

<i>Indicatie</i>	<i>Aantal</i>
LWOO	1091
PrO	195
rugzak 3 en 4	157
VSO (cluster 3 en 4)	349
cluster 1 en 2	96
Totaal	1888

Het gaat dus in totaal om 1888 leerlingen die een indicatie achter de rug hebben. Op het totaal aantal leerlingen woonachtig het werkgebied (10.847) gaat het dan gaat om 17,4 % van het totaal aantal leerlingen. Daarmee scoort het samenwerkingsverband onder het landelijk gemiddelde van geïndiceerde leerlingen voor het voortgezet onderwijs. Volgens het rapport Kengetallen Passend Onderwijs (Kohnstamm Instituut, december 2013) gaat het landelijk om 18,1%.

Monitoring leerlingstromen

Meer nog dan in het verleden is het gewenst dat een samenwerkingsverband systematisch onderzoek doet naar de deelname aan scholen en aan voorzieningen. Daarnaast is het van belang inzicht te hebben in de gegevens betreffende de in-, door- en uitstroom.

(komt uit: ondersteuningsplan Passend Onderwijs 2014 – 2016 samenwerkingsverband VO Zuid Utrecht)

Bijlage 3: Overzicht knelpunten en wensen van scholen over jeugdzorg (2013)

Knelpunten/wensen, die zijn genoemd door de scholen die meedoen aan de pilots, aangevuld met punten van zorgcoördinatoren van de overige scholen voor voortgezet onderwijs in de regio Lekstroom:

- De school heeft een groep leerlingen die relatief veel problemen in de thuissituatie hebben en veel ondersteuning nodig hebben (met name de leerlingen uit het lwoo).
- De school wil meer investeren in de zorgstructuur o.a. door goed en tijdig problemen van leerlingen te signaleren en bespreekbaar te maken (coachende gesprekken).
- Veel mensen op de school die een taak hebben richting ondersteuning en zorg van leerlingen hebben hiervoor zeer beperkte tijd en dat maakt onderling overleg op een gestructureerd moment lastig. Daarnaast wordt de tijd die men heeft voor deze taken als te weinig ervaren.
- De school merkt regelmatig dat wanneer er een diagnose/intake op school met jeugdige/ouders heeft plaatsgevonden en een verwijzing naar een zorginstelling plaatsvindt dat de opnemende instelling wederom een intake gaat uitvoeren (de school zou willen dat men de intake van de specialisten van de school overneemt of aanschuift bij de school)
- De school vindt het lastig dat er zoveel instanties zijn die zich met jeugdigen bezighouden en dat de onderlinge samenwerking niet optimaal is. Veelal heeft geen enkele organisatie de regie over het geheel.
- De school heeft geen goede ervaringen bij zorgmeldingen (het duurt lang voor er echt iets gebeurt). De school denkt dat wanneer er sneller hulp of ondersteuning kan worden geboden een zorgmelding overbodig is en veelal inzet van zware zorgtrajecten kan worden voorkomen.
- Regelmatig komt het voor dat er een wachttijd is voor externe hulp kan starten (eerdere hulp zou vaak effectiever zijn).
- De school mist voldoende inzet schoolmaatschappelijk werk van de gemeente (deze persoon zou de centrale rol moeten vervullen in het coördineren en inschakelen van de buitenschoolse zorg).
- De school wil dat de pilot geldt voor alle leerlingen van het 1^e en 2^e leerjaar (dus ook voor die leerlingen die in een andere gemeente wonen).
- De school wil terugkoppeling van organisaties die betrokken zijn bij hun leerlingen.
- Regelmatig komt het voor dat er een wachttijd is voor externe hulp kan starten (eerdere hulp zou vaak effectiever zijn)
- De school wil niet vereenzelvigd worden met de jeugdzorg; dat kan het contact met de ouders verstoren.
- De school heeft slechte ervaringen met GGZ (verschillen zich achter privacy en regels en hebben neiging te veel te medicaliseren, terwijl school vindt dat ouders meer moeten opvoeden en de jongere meer moeten aanspreken).
- De scholen hebben met veel verschillende leerplichtambtenaren te maken (diverse gemeenten), die ook verschillend werken (wordt hopelijk beter nu gemeenten bezig zijn met het ontwikkelen van een regionale leerplichtorganisatie).
- Terugkoppeling/communicatie vanuit zorgorganisaties vindt te weinig plaats (bijvoorbeeld bij uithuisplaatsing wordt contactpersoon niet doorgegeven, BJZ meldt niet als er een casemanager is benoemd, etc.).
- Het gebeurt regelmatig dat er meerdere partijen bij een jeugdige en gezin betrokken zijn maar er is geen totaalbeeld van wie wat doet richting jeugdige en ouders. Onduidelijk is ook wie de regie heeft in dergelijke casussen.
- De school heeft te vaak te maken met wisseling van begeleiders in de ondersteuning/begeleiding van jeugdigen.
- Zorgorganisaties gaan te weinig in gesprek met ouders (terwijl regelmatig daar het probleem ligt).

- Het meest lastige is ouders die tegenwerken, uit onmacht of niet willen. Vaak zijn ze zelf niet in staat om te formuleren wat de hulpvraag is, ook niet als dit in samenwerking met de school wordt vastgesteld (Jeugdzorg vaart dan alsnog blind op een uitspraak van een ouder die zegt dat alles goed gaat).
- Verwachtingen tussen school en betrokken partijen over en weer verschillen nog al eens.
- De school is vaak veel tijd kwijt aan het organiseren van (buitenschoolse) hulp.
- Elke organisatie heeft zijn eigen informatie- en registratiesysteem (BJZ, REC, GGD- arts, DUO, VIR, etc.) Er wordt veel dubbel werk gedaan en er is weinig deling van informatie.
- Er is nog weinig ervaring opgedaan in het werken met 1 gezin 1 plan en coördinatie van zorg. De school vindt het werken met 1 gezin 1 plan en coördinatie van zorg wel een goede ontwikkeling. Het is belangrijk dat er een integraal plan komt waarin goed is afgestemd wie wat doet en wie de regie heeft. Geconstateerd is dat bij het werken volgens het principe 1 gezin 1 plan, waarbij de vraag van de cliënt/ouder leidend is, er spanning kan ontstaan tussen wat de ouder wil en wat de school van de ouder wil.
- School krijgt nooit managementinformatie over de Verwijs Index Risicojeugd. Organisaties moeten meer worden gestimuleerd de VIR te gebruiken (geldt ook voor scholen). Uitwisselen van positieve ervaringen.

November 2013

Bijlage 4: Beschikbare en/of gebruikte en overige relevante documenten

Beschikbare en/of gebruikte documenten binnen deze pilot:

- Rapport foto zorgroutes – voortgezet onderwijs Lekstroom, Alleato 2012
- Uitvraag pilots/experimenten van de gemeenten mei 2013
- Projectplannen per school van de pilots in het voortgezet onderwijs (zomer 2013)
- Voorstellen van de jeugdzorgaanbieders voor de pilots/experimenten (zomer 2013)
- Voorstellen rondom monitoren, organisatiestructuur en communicatie (oktober 2013)
- Presentatie pilots voorgezet onderwijs van projectleider (november 2013)
- Verslag bijeenkomst met uitvoerenden/betrokkenen pilots in het VO (november 2013)
- Samenwerken aan Veiligheid (SAVE, zorg voor jeugd in ontwikkeling, Bureau Jeugdzorg (2013)
- Presentatie van jeugdzorgaanbieders Youke en Timon voor ambtelijk overleg jeugd (december 2013)
- Ondersteuningsplan 2014 – 2016 van het samenwerkingsverband voorgezet onderwijs Zuid-Utrecht LZVO (januari 2014)
- (Concept) PCL (Permanente Commissie Leerlingen) Toeleiding naar extra ondersteuning van het samenwerkingsverband voorgezet onderwijs Zuid-Utrecht LZVO (juli 2014)
- Transitiearrangement Zorg voor Jeugd, regio Lekstroom (oktober 2013)
- Regionaal Beleidsplan 2014 – 2018 Zorg voor Jeugd (iedere gemeente heeft vervolgens een eigen vertaling gemaakt)

Relevante documentatie rondom de verbinding jeugdzorg en voortgezet onderwijs

- Handreiking Integraal werken, transformatie in de verbindingen tussen zorg voor jeugd en passend onderwijs, handvatten voor samenwerkingsafspraken en inrichting van werkprocessen; voor scholen, samenwerkingsverbanden, jeugdhulporganisaties en gemeenten, VO-raad, PO-raad en VNG, december 2013.
- Handreiking Samenwerken met ouders in het voortgezet onderwijs, bevorderen van de verbinding tussen, school, ouders en leerling, NJI
- Werkmodel: integrale ondersteuning voortgezet onderwijs, NJI, 2013
- Procesevaluatie Proeftuin Onderwijs en Jeugdzorg Olympia College, gemeente Rotterdam 2013
- Handelingsgericht werken in het voortgezet onderwijs, Pameijer, van Beukering, van der Wulp en Zandbergen, ACCO 2012

Bijlage 5: Presentaties, uitwisseling en overige communicatie activiteiten o.a.:

- Artikel over pilots in het voortgezet onderwijs in nieuwsbrief Jeugdzorg van de provincie (oktober 2013)
- Bijeenkomst van zorgaanbieders Netwerk voor de Jeugd (Timon, Trajectum, etc.) voor betrokkenen in de regio Lekstroom (september 2013)
- Presentatie op startconferentie van de samenwerkingsverbanden primair onderwijs en voortgezet Onderwijs Utrecht Zuid voor ruim 200 mensen, waaronder bijna alle schooldirecteuren, intern begeleiders, zorgcoördinatoren, etc. (oktober 2013)
- Themabijeenkomst met alle uitvoerenden van de pilots (november 2013)
- Artikel over pilots in nieuwsbrief provincie Utrecht in kader proeftuinen (december 2013)
- Informeren beleidsmedewerkers gemeenten op verschillende wijzen en momenten
- Presentatie over stand van zaken in het Op Overeenstemming Gericht Overleg met wethouders/schoolbestuurders (april 2014)
- Uitwisseling georganiseerd tussen vergelijkbare pilots in regio Utrecht (maart/mei 2014)
- Presentatie themabijeenkomst van zorg advies team op Oosterlicht College Nieuwegein (juni 2013)
- Workshop verzorgd op congres Jeugdzorg Inzicht provincie Utrecht + gemeenten (juli 2014)
- Deelname aan onderzoek Verwey Jonker over de pilots in het Voortgezet Onderwijs (juli 2014)
- Regelmatig bezoek aan overleggen, bijeenkomsten van CJG coördinatoren, zorg coördinatoren, schoolmaatschappelijk werkers, zorgaanbieders, gemeentelijke bijeenkomsten, etc.